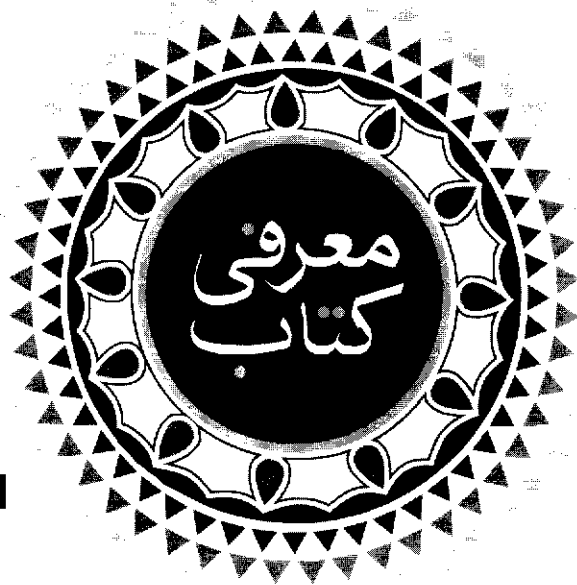

مسعود فریامنش

ROUTLEDGE CURZON ENCYCLOPEDIA OF CONFUCIANISM

دایره‌المعارف کنفوسیوس

ویراستار: زینزهانگ یائو (XINZHONG YAO)

سال انتشار: ۲۰۰۳، انتشارات: Routledge curzon

دو جلد، ۹۳۲ صفحه

شابک: ۶-۷۱۱۹۹-۷۰۰

پس از ترجمه کتاب‌های کلاسیک آیین کنفوسیوس به وسیله جیمز لگه، در نیمه دوم قرن نوزدهم، هم اینک در میان انگلیسی‌زبانان مطالعات و تحقیقات در مورد آیین کنفوسیوس برای تبدیل شدن به کانونی فعال و پویا گسترش یافته و زمینه تحقیق در همه حوزه‌های علوم اجتماعی و انسانی فراهم شده است. دایره‌المعارف کنفوسیوس راتلج در نوع خود نخستین است. این کتاب حاوی مقدمه‌ای در باب سنت‌های کنفوسیوسی و نیز مطالعات کنفوسیوسی به روشی آکادمیک است. خواننده می‌تواند اطلاعات جامعی در باب تاریخ، آموزه‌ها، مکاتب، مناسک، مکان‌های مقدس ترمینولوژی و عالمان این آیین به دست آورد و همچنین از فرآیند تغییر و تبدلات آیین مذکور در چین و دیگر کشورهای شرق آسیا آگاه شود. به علاوه این دایره‌المعارف دستاورد تحقیقات و مطالعات کنفوسیوسی در شرق و غرب عالم را نقادانه مورد بررسی و سنجش قرار می‌دهد. دایره‌المعارف مذکور توسط یک گروه بین‌المللی از محققان و پژوهشگران در دو جلد با بیش از ۹۵۰ مدخل به رشته تحریر درآمده که تعداد کلمات آنها بین ۲۰۰ تا ۵ هزار کلمه متغیر است و شامل ارجاعات درون متنی، ارجاعات کتاب شناختی و نیز سه نمایه است. ناشر کتاب را منبعی مفید و در عین حال ضروری برای دانشجویان و محققانی می‌داند که در حوزه آیین کنفوسیوس به تحقیق و پژوهش مشغول‌اند. ویراستاری این دایره‌المعارف را زینزهانگ یائو، استاد مطالعات دین و اخلاق در دیپارتمان الهیات و مطالعات دینی دانشگاه والتر لیمپتر انگلستان به انجام رسانده است.

HISTORICAL DICTIONARY OF PROPHETS IN ISLAM AND JUDAISM

واژه‌نامه تاریخی انبیا در اسلام و یهودیت

مؤلفان: اسکات، بی. نوگل، برانون، ام. ویلر (BRANNON M. WHEELER-SCOTT, B. NOEGEL)

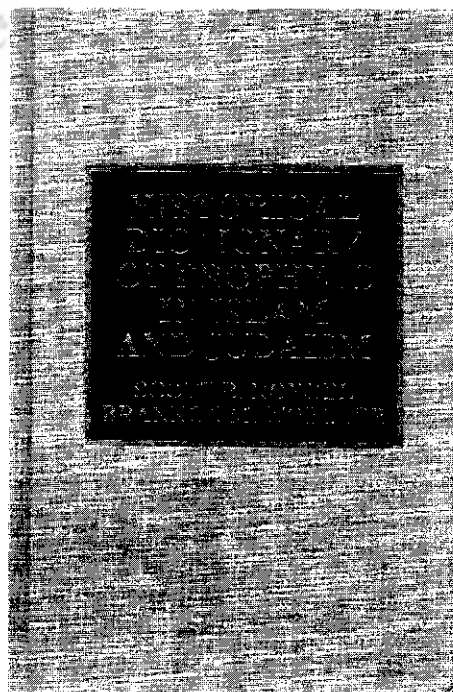
شابک: ۶-۴۳۰۵-۸۱۰۸ - ۰

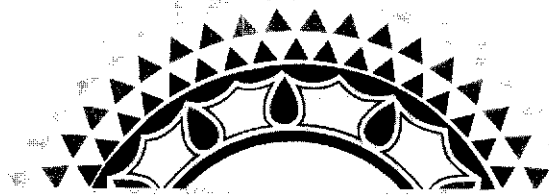
سال انتشار: ۲۰۰۲

صفحه ۵۲۲

ناشر: The scarecrowpress

به گفته جان ورونوف ویراستار کتاب، در زمانی که اختلافات و تمایزات میان ادیان روز به روز نمایان‌تر می‌شود، بایسته است که به مشترکات ادیان مختلف، که فوق‌العاده بنیادی و پر اهمیت هستند، توجه کنیم. از همین روی مؤلفان این کتاب بر یکی از مصادیق این مشترکات تأکید کرده‌اند و آن موضوع انبیا و نبوت در دو دین اسلام و یهودیت است که هم در دوران تکوین و شکل‌گیری آنها و هم در دوران معاصر از اهمیت بسیار برخوردار است. عنوان فرعی این کتاب واژه‌نامه ادیان، نظام‌های فلسفی و نهضت‌ها است؛ بخش اصلی واژه‌نامه آن است که به چهار حوزه اصلی می‌پردازد: ۱- انبیا، ۲- متون دینی، ۳- دانش و دانشمندان، ۴- مسائل، مفاهیم و موضوعات. مؤلفان در این کتاب نام بسیاری از پیامبران و شخصیت‌های منسوب و مرتبط با آنها از آدم و حوا و موسی و عیسی و حواریون وی گرفته تا حضرت محمد را مدخل قرار داده‌اند و ماخذ و منبع ایشان در تألیف مدخل‌های کتاب، خاصه پیامبران، بیشتر مبتنی بر کتاب مقدس و قرآن بوده است. موضوعات عام و کلی کتاب عبارتند از: نبوت، عرفان، اخلاق، فرشته‌شناسی، مناسک دینی و فقه، دشمن‌ها کاهنان و معابد. افزون بر این کتاب شناسی منتخبی که در کتاب وجود دارد، می‌تواند خوانندگان را در دستیابی به کتاب‌های بیشتری که در مورد موضوع کتاب نگاشته شده راهنمایی کند. دکتر اسکات، بی. نوگل دارای مدرک دکترا در رشته فرهنگ و زبان‌های سامی، متخصص در زمینه مطالعات کتاب مقدس و استاد دانشگاه واشنگتن است. مؤلف دیگر کتاب برانون، ام. ویلر نیز دارای مدرک دکترا در رشته مطالعات اسلامی از دانشگاه شیکاگو است و متخصص در زمینه ادیان تطبیقی، او نیز مانند همکارش استاد دانشگاه واشنگتن است. این امر که هر دو آنها استاد دیپارلمان فرهنگ و زبان‌های خاورمیانه در دانشگاه مذکور هستند، موجب تسهیل همکاری این دو در نگارش کتاب شده است. ناگفته نماند این کتاب در اصل بر پایه گفتارهای این دو در دانشگاه تألیف شده است.

The BIBLICAL WORLD

جهان بر پایه متن مقدس

ویراستار: جان بارتون (GoHN BARTON)

ناشر: انتشارات راتلج (Routledge)

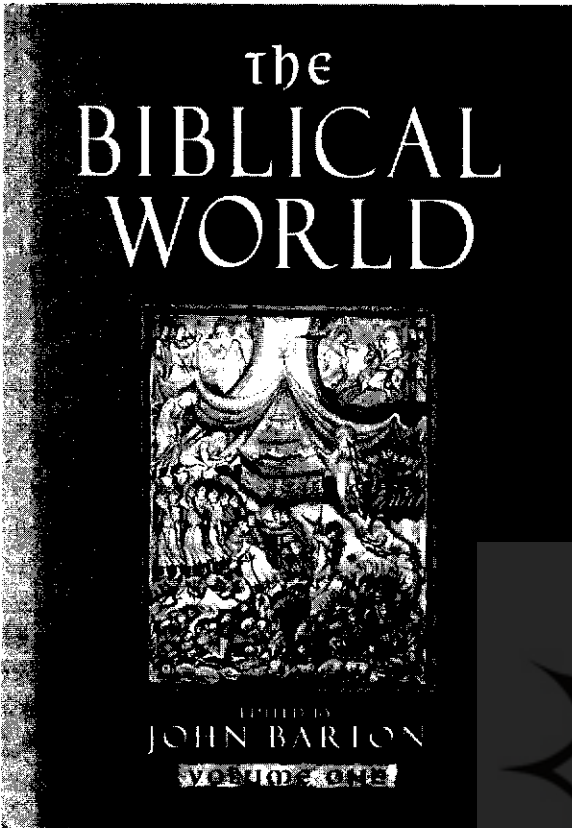
شابک: ۳-۱۶۱۰۵-۴۱۵-۰۰

کتاب جهان بر پایه متن مقدس راهنمایی جامع است که زمینه و فضای تاریخی و بافت اجتماعی کتاب مقدس را مورد پژوهش قرار می‌دهد. این کتاب ثمره سال‌ها مطالعه و تحقیق عالمانه را به شکلی قابل فهم ارائه می‌کند و برای کسی که در حوزه مطالعات کتاب مقدس تحقیق می‌کند یا بر آن است که به دانسته‌های خود در این مورد بیفزاید کتابی راهگشا و مفید است.

جلد اول با شرح مختصر موضوعاتی نظیر عهد قدیم، اپوکریفا و عهد جدید، آغاز می‌شود و البته این پیش از پرداختن به بحث مسووتر راجع به سبک‌های عمده ادبیات کتاب مقدس - از اسطوره و مفهوم پیامبری گرفته تا شعر و ضرب‌المثل - است. تحقیقات و پژوهش‌ها در مورد زمینه و بستر تاریخی کتاب مقدس با حفاری‌های باستان‌شناسی کامل شد و بحث و مطالعه در مورد زبان، حقوق، حکومت، زندگی اجتماعی و هنر، نیز شناخت کاملتری نسبت به وضع اجتماعی و فرهنگی اسرائیل باستان و کلیساهای مسیحیت اولیه در اختیار ما نهاد. در این کتاب شخصیت‌های اصلی کتاب مقدس چون ابراهیم، عیسی و پولس قدیس به تفصیل و جزء به جزء مورد تحقیق قرار گرفته‌اند. اما جلد دوم کتاب شامل مطالب بسیاری در این مبحث است که از جمله چگونه در مورد کتاب مقدس تحقیق و مطالعه شده و نیز امروزه به آن چگونه نگریسته می‌شود.

کتاب انجیل جهانی توسط یک گروه بین‌المللی متشکل از متخصصان و محققان معتبر و برجسته به نگارش درآمده و می‌تواند برای دانشجویان، استادان، روحانیون و هر آن که کتاب مقدس برایش یک سند فرهنگی و دینی است، اثری پر قدر و اهمیت باشد.

جان بارتون، ویراستار کتاب، استاد تفسیر کتاب مقدس در دانشگاه آکسفورد است و یک سال پیش از انتشار این کتاب ویراستاری تفسیر کتاب مقدس آکسفورد را در سال ۲۰۰۱ به عهده داشت.

Mysticism: christian and Buddhist

عرفان مسیحی و بودایی

مؤلف: د. ت. سوزوکی (D.T. SUZUKI)

تاریخ انتشار: ۲۰۰۲

صفحه ۲۰۰

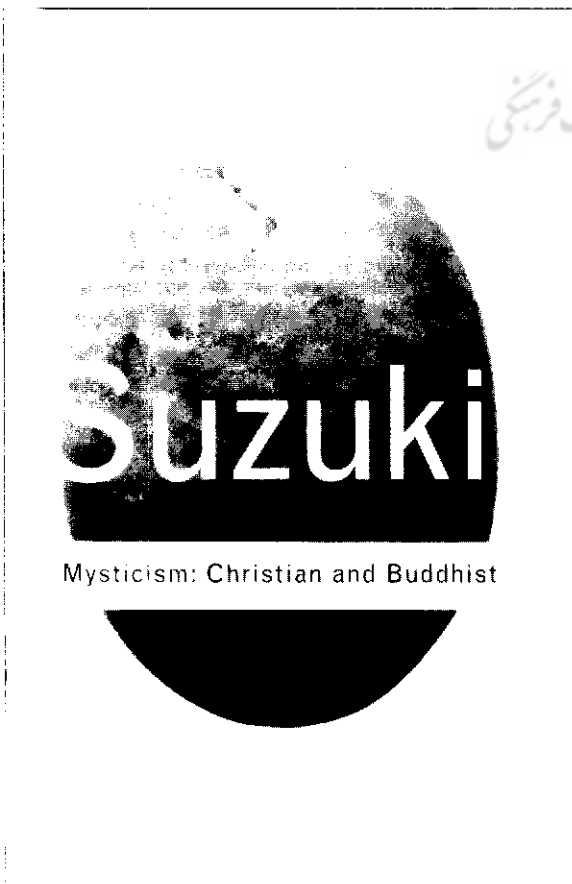
انتشارات: راتلج classics Routledge

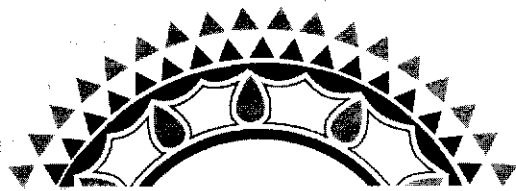
د. ت. سوزوکی مؤلف کتابه پر نفوذترین آموزگار مکتب ذن در روزگار معاصر است و اگر جهان غرب چیزی از این مکتب می‌داند این امر را مدیون تلاش‌های اوست. در این کتاب مؤلف می‌کوشد تعالیم مایستر اکهارت - نماینده عرفان مسیحی - را با حکمت معنوی دو مکتب ذن و شین مقایسه کند، اما دعوی یک تحقیق جامع و نظام مند در باب عرفان مسیحی و بودایی را ندارد و تنها امیدوار است که کتاب او موجب ترغیب محققان غربی به مطالعه و تحقیق در موضوع فوق شود.

این کتاب در واقع مجموعه‌ای از تحقیقات مؤلف است که هر از گاهی در ضمن مطالعاتش در خصوص مایستر اکهارت، نوشته شده است و به نظر وی اندیشه‌های اکهارت بیشترین قرابت و نزدیکی را با دو مکتب ذن و شین دارد. او معتقد است این سه را از آن جهت که متعلق به مکتب بزرگ عرفان هستند، می‌توان در یک طبقه جای داد. افزون بر این سوزوکی سعی می‌کند تا با کنار هم نهادن فرهنگ‌هایی که اساساً متضاد به نظر می‌رسند به یکی از پرسش‌های اصلی راجع به تجربه انسانی پاسخ گوید آیا تجربه‌ای وجود دارد که برای انسانیت عام و جهان شمول باشد؟ کتاب عرفان مسیحی و بودایی برای خوانندگان هر دین و آیینی که سعی می‌کنند چیزی از ماهیت زندگی معنوی دریابند مفید است.

گفتنی است که در صفحه نخست کتاب نقل قول‌هایی از دانشمندان و محققان برجسته همچون توماس مرتون، اریک فروم و آ. سی. زرنر آمده که همگی از مؤلف به بزرگی یاد کرده و نوشته‌های او را بهترین منابع برای شناخت مفاهیم و عقاید اساسی مکتب ذن دانسته‌اند.

کتاب مذکور در ۲۰۰ صفحه و ۱۰ فصل به نگارش درآمده که فصول آن عبارتند از: مایستر اکهارت و بودیزم، مبانی فلسفه بودایی، زیستن در پرتو سرمدیت، تناسخ و تصلیب و اشراق.

L'ARC-EN-CIEL DES RELIGIONS

رنگین کمان ادیان

نویسنده: ژان دوما

ناشر: لاپور و فید

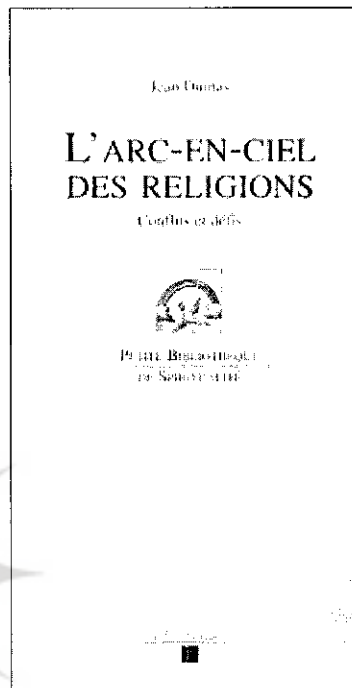
تاریخ انتشار: ژانویه ۲۰۰۳

صفحه ۲۰۰

شابک: ۲۸۳۰۹۱۰۵۷۵

این اثر گواه آموزنده‌ای از یک کشیش فرانسوی است که ضمن آن تحول سلوک معنوی و کلامی خود را در میان می‌گذارد. ژان دوما که در بدو مأموریتش، تحت تأثیر نوعی برداشت فرانسوی از الهیات کارل بارت و دبتریش بونهافر قرار داشت، به یمن تجربه کار در میان معدنچیان، برخورد با بودایی‌های فرانسه و نیز مشارکت در کنفرانس جهانی ادیان برای صلح، اعتقادات خود را عمیقاً مورد بازبینی قرار داد. نویسنده در این کتاب بر ضرورت بازشناسی شأن همسان حقیقت نزد تمام ادیان در راه رستگاری، تأکید می‌کند. ژان دوما در برابر ابهام و بی‌تفاوتی، تمثیل رنگین کمان را به کار می‌بندد، که هر رنگش تجسم دینی خاص است: سبز برای دین یهود، زرد برای دین اسلام، آبی برای مسیحیت، نارنجی برای بودایسم، قرمز برای جان گرایی.

این خط سیر زندگی، خود مبین تحول رو به نزاید مؤمنانی است که همزمان، جهشی معنوی را تجربه می‌کنند.

Le Caché et l'Apparent

پنهان و پیدای

نویسنده: کریستین ژامبه

ناشر: لرن

تاریخ انتشار: آوریل ۲۰۰۳

صفحه ۲۰۶

شابک: ۲۸۵۱۹۷۴۲۸۹

براساس آیه‌ای مشهور از قرآن، خدا درباره خود می‌گوید که "پنهان" است و در عین حال "پیدا". خدا در استعلائی مطلق خود، همچنان که از دید نامقدس پنهان است، خود را در این جهان نیز همچون جهان دیگر در قالب ظواهر متعدد تعین می‌بخشد. هر شکل خلق شده‌ای، جلوه‌ای از تجلی است. اسلام معنوی عبارت است از دیدن خدا براساس واقعیت تجلیات او.

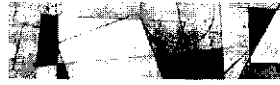
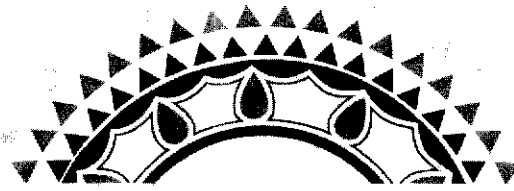
کتاب حاضر واسطه‌هایی را عرضه می‌کند که همانا سرچشمه‌های نخستین متون عربی و فارسی است، از عرفان، فلسفه و شعر ایرانی گرفته تا متافیزیک حضور و تفاسیر متعدد از امر قدسی نزد متفکران بزرگ اسلام کلاسیک (ابن عربی، سهروردی، باطنیان و ...).

این درک از عالم قدسی که در حلقه‌های صوفیه یا در مکاتب متافیزیسی‌ها پا گرفته است، بر تمامی فضای نمایان چیره می‌شود و نوعی بینش محسوس را تعین می‌بخشد. تمامی اشکال تجلی، جلوه‌ای از جلوه‌های الهی است. از این رو اسلام تاریخ غرب و شرق در خصوص تجلی را به ما عرضه می‌دارد. از نظر کریستین ژامبه عالم تجلیات اقتضا می‌کند اسلام بیانگر امر قدسی‌ای باشد که زمان ما با زیبایی جسمانی فاقد معنا و جسم‌های غیر روحانی، مرگش را توشیح کرده است.

Christian Jambet
Le Caché et l'Apparent

Le monotheisme
De Dieu, sans religion

SAMUEL TRIGANO
GREGORY BAUM
SALAH STÉTÉ

Le monotheisme

یکتا پرستی: یک خدا، سه دین

نویسندگان: شموئل تریگانو، گریگوری بوم، صلاح استه‌تیه

انتشارات: فید

تاریخ انتشار: اکتبر ۲۰۰۳

صفحه ۲۵۰

شابک: ۲۷۶۲۱۲۴۵۱۴

یهودیت:

با ایده جدایی ادیان از یکدیگر، در شعائر مخالفت شده است. بحث غالب امروز همانا ستایش بی‌تفاوتی و یا تلفیق انواع است. البته تحت عنوان برادری و یا تبادل اجتماعی، نوعی عدم تساهل نسبت به انحصار طلبی به وجود آمده است، حال آنکه تفکیک، جز در چارچوب وحدت قابل اندیشیدن نیست. ما از مفهوم یکتاپرستی همین معنا را در می‌یابیم هر چند که این امر خود اسباب سوء تفاهم‌های بی‌شماری شده است.

شموئل تریگانو، استاد دانشگاه پاریس - ایکس - نانتر، سردبیر مجله پرده و رئیس دیده‌بانی دنیای یهود است.

مسیحیت:

در عصر ما که با جنگ‌ها، قتل عام‌ها، تعارضات وحشیانه، قحطی‌ها و فقرهایی که به دست عده‌ای خاص به وجود آمده است، مشخص می‌شود، کلیسای مسیحی رسالت الهی خود را به گونه‌ای نوین در می‌یابد که همانا فرا خواندن و کالتی است که به نام مسیح برگردان شده است. در شرایطی که رنجی گسترده، حجم وسیعی از انسانیت را در برمی‌گیرد، قبل از هر چیز برادری عیسی مسیح همبستگی افراد با قربانیان و نیز تعهد پذیری هر کس به نوبه خود برای مبارزه در راه عدالت و صلح را اقتضا می‌کند.

گریگوری بوم، متاله، استاد دانشگاه مک گیل در مونترال، و عضو هیأت تحریریه مجله ارتباطات است.

اسلام:

در اسلام حدیثی آمده که بلند پروازی ما را برای دیدن تحقق اسلام در مدرنیته بیش از پیش سمت و سو می‌دهد. پیامبر می‌فرماید: "حکمت نزد مؤمن چنان گرانیهاست که اگر آن را گم کند، برای صید آن هر کجا را که بتواند بی‌وقفه جست‌وجو می‌کند. این صید یا آنکه در فرد مؤمن به گونه‌ای غیر قابل رویت رسوخ یافته، خود به واسطه همان نیز تجلی می‌یابد و همین امر از این پس باید مسأله اسلام باشد." صلاح استه‌تیه - شاعر و نویسنده لبنانی الاصل است که سالیان متمادی در فرانسه زیسته است.

Le Paradoxe du Montheisme

پارادوکس توحید

نویسنده: هانری کوربن

انتشارات: لرن (lerne)

تاریخ نشر: فوریه ۲۰۰۳

صفحه ۲۵۷

شابک: ۲۸۵۱۹۷۴۲۷۰

Henry Corbin

Le Paradoxe du Monotheisme

L'Herne

آنچه که در بحث از تناقض توحید می‌خواهم نشان دهم مانند سخن گفتن از خورشید نیمه شب در قطب شمال و یا غروب آفتاب در سحرگاه است. یهودیت، مسیحیت و اسلام سه شاخه منشعب از دین ابراهیم هستند. این دین متضمن ایمانی است که در خدایی واحد، که شناختش با راه‌های ادراک عقلانی میسر نیست و متعالی است، تجلی می‌یابد. توحید به رغم تفاوت‌هایی که میان سه شعبه آن وجود دارد، واجد ویژگی‌های خاصی است. هانری کوربن نشان می‌دهد که چگونه ورای تمامی مرزهای تحمیلی: یهودیت، مسیحیت و اسلام بینشی یکپارچه با بناهای کلامی نزدیک به هم را به وجود می‌آورند. این مذهب توحیدی که توانست خود را چند خدایی یونانی و رومی تحمیل کند در بطن خود بت‌پرستی‌ای را باز آفرید که خود داعیه براندازی آن را داشت. از سویی اعتقاد به تجسد خدا را در تاریخ ثبت کرد و قدسیت و مشروعیت حضور او منجر به توجیه جبرهای جوامع بشری شد. از سوی دیگر با فهم خدای واحد به مثابه کلیت هر آنچه هست، هر آفریده‌ای را به تبعیت از شرع او و اطاعت از نمایندگان او فرا خواندند. به این ترتیب مذهب به سیاست تمامیت‌خواه، تغییر شکل می‌دهد. در مخالفت با این بینش است که هانری کوربن درس‌هایی از عرفان اسلامی، یهودی و مسیحی را پیش می‌کشد. از این رهگذر دو راه گشوده می‌شود: یکی راه مذهب رسمی، موروثی و متابعتی که طی آن کلیسا و خادمانش صدای خدای پنهان را تعویض می‌کنند و دیگری راه دین زیبایی و عرفان که در آن خدا، هر آفریده‌ای را منحصر به فرد و فردیت او را پایه‌گذاری می‌کند.

Les grandes revolutions de la theologie moderne

تحولات کلام جدید

نویسنده: فرانسوا بوسکه

انتشارات: بایارد

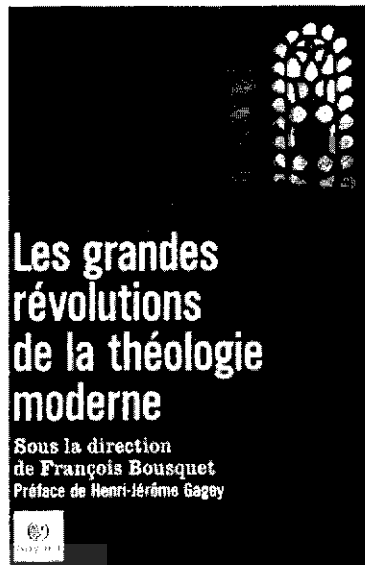
تاریخ انتشار: مه ۲۰۰۳

صفحه ۳۰۹

شابک: ۲۲۲۷۳۱۰۹۹۵

این کتاب کلیدی حاوی مجموعه‌ای از مطالب نوید بخش نضج گرفته در دهه‌های اخیر در تمامی زمینه‌های زندگی و تفکر کلیسا است، درک حریفان و نیز جهشی بی سابقه توسط جماعت روحانیون و اتیکان دوم را میسر می‌کند. مطلب از این قرار است که ما هنوز شاهد عوارض ذهنی و رفتاری هستیم که ناشی از آشفتگی‌ای است که طی سه نسل روی داده است. شش محقق، از میان برترین متخصصان، شرح مبارزات فردی و نیز کارهای انجام گرفته توسط شماری از متکلمان طی یک قرن برای خروج از تعارضات لاینحل میان ایمان و مدرنیته را بازگو می‌کنند. این محققان اسباب درک این مهم را برای ما فراهم می‌آورند که چگونه کلیسا به رغم سرسختی‌های بسیارش، دست از چالش علیه مدرنیته می‌شوید تا با برترین نهادهای معاصر وارد گفت‌وگو شود. اینان مسیری را که سر انجام کلیسا را وادار به پذیرش استقلال فرهنگ‌ها کرده است، ترسیم می‌کنند و این جریان روزآمد را از خلال شش زمینه کلان شرح می‌دهند: ۱- رابطه میان علوم و ایمان ۲- مطالعه کتاب مقدس و تفاسیر آن ۳- محتوای ایمان و بیان اندیشیده شده‌اش در کلام ۴- آیین تشریف در شعائر مذهبی و عشای ربانی ۵- تحولات کلیسا و ارتباطش با دنیای معاصر ۶- اخلاق فردی و اخلاق اجتماعی.

عناوین فصول، رویارویی کلیسا و علم در قرن بیستم. حماسه مربوط به کتاب مقدس در قرن بیستم. قرنی بس بزرگ برای کلام. از کلیسایی متمرکز به کلیسایی متحد. آیین: ابداع زیبایی سنت. اخلاق زندگی و اخلاق اجتماعی است.

L'Imam cache

امام غایب

نویسنده: هانری کوربن

انتشارات: لرن (Lerne)

تاریخ انتشار: مارس ۲۰۰۳

صفحه ۲۹۹

شابک: ۲۸۵۱۹۷۴۲۵۴

هانری کوربن فیلسوفی بس ارزنده است که در ورای مرزهای جغرافیایی، زبان‌ها، نظام‌ها، نهادهای مذهبی وجوه ناپایدار و خلاصه در ورای هر نوع تفکیکی می‌کوشد تمامی پرتوهایی را که در زمان‌ها و مکان‌های متعدد از یک روشنایی واحد برمی‌خیزند، احیا کند.

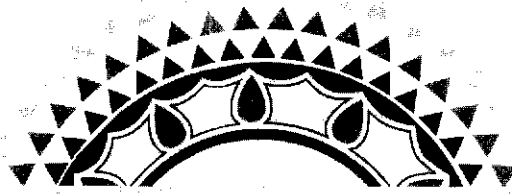
هانری کوربن فیلسوفی است که نه دانستن را به علم تقلیل می‌دهد، نه حقیقت را به ارزشی ساده و نه وجود را به واکنش‌های شیمیایی پدیده. وی نام خود را در سنت افرادی به ثبت رسانده که از خلال تاریخ انسان‌ها، طبیعت را تنها به منزله کون و فساد تلقی نمی‌کنند بلکه پرتوهای منکثر یک وحدت زنده که به‌وسیله منشور زمان و مکان شکسته است را برقرار خود می‌بینند.

تحقیقات هانری کوربن در برابر هجوم تکنولوژی ارتباطات، غربی کردن افراطی اندیشه و نیز عرفان‌گرایی فاقد جوهر ما را در مسیر امام دوازدهم که امام غایب خوانده می‌شود قرار می‌دهد. که در دایره غیبتی که از دید اکثر انسان‌ها پنهان است به مثابه قطب عارفانه عالم محسوب می‌شود. او هدایتگر درونی هر انسان هوشیار است. رسالت او عبارت است از راهبردن از ظواهر مو به موی کتاب به سوی حقیقتی معنوی. وی با مجموعه متونی که در این کتاب گرد آمده و شامل استعلایی و وجودی - عرفان و طنز - مأنویت دین زیبایی - الهیات در کرانه دریاچه - زمان اِرانوس - روزپنهان بقلی شیرازی است، این مسأله را پیش می‌کشد که آیا ما در برابر سیلی بنیان کن قرار گرفته‌ایم یا در آستانه یک رستاخیز؟

۷۸ سال دوم / شماره ۷ / اردیبهشت ۱۳۸۴

L'Herne

پریسا رضایی

Der Islam - Gottes Ruf zur Umkehr?

اسلام . ندای خداوند برای بازگشت؟

نویسنده: آندره آس باومان Andreas Baumann

ناشر: برونن Brunnen verlag

تاریخ انتشار: سپتامبر ۲۰۰۳

صفحه ۱۴۴

شابک: ۳۷۶۵۵۳۷۵۹۴

مرکز نقل این کتاب با عنوان 'ندای خداوند برای بازگشت؟' در این نکته قرار دارد که پدیده اسلام از دیدگاه مسیحی، مورد اهمال قرار گرفته و این در حالی است که حقیقت، پرده از نکته مهم دیگری برمی‌دارد و آن اینکه دیگر نمی‌توان اسلام را نادیده گرفته اما مسیحیان چگونه می‌توانند نسبت به ادعای پر قدرت این دین برای تکیه زدن به اریکه قدرت و سلطه‌ای جهانی واکنش نشان دهند؟ این همان پرسش بسیار مهمی است که نویسنده می‌کوشد در این کتاب به آن پاسخ دهد. وی در این اثر، نگاهی غافلگیر کننده به تاریخ مناسبات و روابط میان مسیحیان و مسلمانان دارد. نویسنده می‌کوشد راه‌های عملی و قابل دسترسی را برای عصر حاضر و آینده در اختیار مسیحیان قرار دهد تا براساس آنها، مناسبات جدیدی با دین اسلام برقرار کند. چاپ این کتاب از لحاظ زمانی، مناسب می‌نماید، چرا که دیدگاهی همراه با انتقاد از خود، پیشگویانه و کاملاً روزآمد دارد.

Religionsdialog in Kulturwandel

گفت‌وگوی ادیان در بستر دگرگونی فرهنگی

نویسنده: توماس شرایک Thomas Schreijck

ناشر: واکسمان Waxmann

تاریخ انتشار: ژانویه ۲۰۰۳

صفحه ۳۲۴

شابک: ۳۸۳۰۹۱۲۰۸۰

در تکامل یک جامعه جهانی گفت‌وگو میان ادیان و فرهنگ‌ها از اولویت چشمگیری برخوردار است که نه فقط چشم اندازهایی از جهانی شدن در عرصه‌های اقتصادی و فن‌آوری را پیش رو می‌نهد، بلکه از این شبکه جهانی می‌توان برای پیشبرد عدالت، صلح و تکامل جامعه بشری نیز بهره برد. این روند اجتناب‌ناپذیر اومانیستی، در کنار بهره‌مندی از معلوماتی عمومی در زمینه سیاست، اقتصاد و جامعه‌شناسی، به شناختی عمیق در جنبه‌های فرهنگی و دینی یک همزیستی بشری نیاز دارد. آمادگی گفت‌وگو و ایجاد ظرفیت‌های لازم در زمینه برقراری ارتباط و تبادل افکار می‌تواند از یک سو از بنیادگرایی و خشونت جلوگیری کند و از سوی دیگر به اندیشه غیردینی پر و بال دهد. این کتاب تلاشی در راستای اهداف مذکور به شمار می‌رود. در مقالات متعدد آن که به قلم کارشناسان صاحب‌نام بین‌المللی نوشته شده است هم تجزیه و تحلیلی از جامعه‌شناسی و الهیات‌شناسی ارائه می‌شود و هم مسائلی از قبیل گفت‌وگو میان ادیان ابراهیمی، نقش ادیان دگرگونی‌های سیاسی و فرهنگی و چالش‌ها و امکانات آموزش‌های دینی در عرصه‌های مختلف جغرافیایی بررسی می‌شود.

Fremde Religionen-fremde Kinder

ادیان بیگانه . کودکان بیگانه؟

نویسنده: ماتیاس هوگوت Matthias Hugoth

ناشر: هردر (شعبه شهر فرایبورگ) Herder freiburg

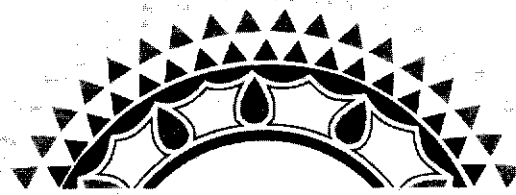
تاریخ انتشار: سپتامبر ۲۰۰۳

صفحه ۱۶۰

شابک: ۳۴۵۱۲۸۰۸۱۷

تقریباً در همه مهدکودک‌های اروپا، کودکانی از ادیان مختلف یافت می‌شوند که هر یک تصورات گوناگونی از ارزش‌های بشری دارند و به همین نسبت نیز عملکرد روزمره آنان با یکدیگر متفاوت است. این کتاب، دانشی پایه درباره ادیان و به ویژه اسلام ارائه می‌دهد که مورد نیاز مربیان امورتربیتی است تا به کمک آن درکی بهتر از فرزندان و والدین دیگر ادیان داشته باشند. نیز این اثر با ارائه روش‌های گوناگون و پیشنهادهای عملی مختلف نشان می‌دهد که آموزش و پرورش 'میان دینی' چگونه می‌تواند به نحوی پراحساس و تأثیرگذار شکل گیرد.

Der Islam und das Christentum

اسلام و مسیحیت

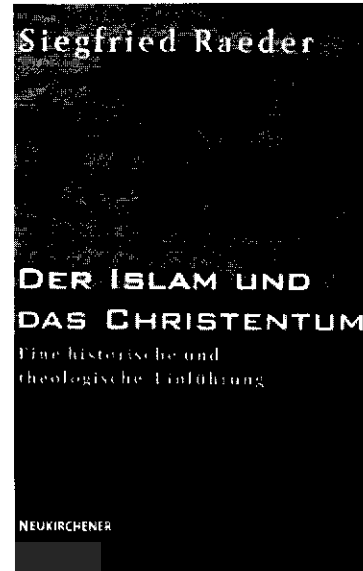
نویسنده: زیگفرید راندر Siegfried Raeder

ناشر: نوی کیرشنر Neukirchener

تاریخ انتشار: ژوئیه ۲۰۰۳

شابک: ۳۷۸۸۷۱۸۲۰

این کتاب کوششی برای فراهم آوردن زمینه‌های گفت‌وگو میان اسلام و مسیحیت است. در بخش اصلی نخستین مسائل دین اسلام با تکیه بر این عناوین مطرح می‌شود: ۱. حضرت محمد و پیام وی؛ ۲. تکامل سیاسی و دینی اسلام؛ ۳. حیات فکری اسلام؛ ۴. دین، قانون و حکومت به عنوان یک مکتب واحد. بخش اصلی دوم به تقسیم‌بندی رابطه میان کلیسا و اسلام می‌پردازد: به این ترتیب: ۱. کلیسا در جهان اسلام؛ ۲. تاریخ چالش‌های فکری با اسلام؛ ۳. تأملات الهیات شناختی در حیطه رابطه اسلام و مسیحیت با توجه به فراگیر بودن دین اسلام، هدف از انتشار این کتاب ارائه اطلاعاتی درباره این دین و رابطه آن با مسیحیت است. در این اثر به جنبه تاریخی مناسبات این دو دین اهمیت بسزایی داده شده است و اسلام از یک سو با تکیه بر عینیت‌های دینی، علمی و از سوی دیگر، از دیدگاه الهیات شناختی و در بستر اندیشه مسیحی، توصیف می‌شود. در این کتاب، نویسنده می‌کوشد با تشویق مسیحیان و مسلمانان بر توجه نشان‌دادن به یکدیگر و یک همکاری صلح‌آمیز، گامی در پیشبرد گفت‌وگوی ادیان بردارد.

Toleranz

تسامح

نویسنده: زابینه هرینگ Sabine Hering

ناشر: انتشارات علوم اجتماعی Verlag Fur Sozialwissenschaften

تاریخ انتشار: ژوئیه ۲۰۰۳

صفحه ۲۷۱

شابک: ۳۸۱۰۰۳۸۸۲۲

کدام محدودیت‌های دینی سبب ایجاد مانع در پیشبرد تسامح میان ادیان شده است؟ این پرسشی است که در این کتاب از دیدگاه صاحب‌نظران حیطه‌های جغرافیایی بسیار گوناگون از جمله اورشلیم، اصفهان و ساریوو پاسخ داده می‌شود. واقعیات تاریخی و همچنین اسطوره‌ها در این کتاب از زبان کارشناس صاحب‌نام دین و تاریخ، الهیات‌شناسان و همچنین کارشناسان علوم تربیتی و علوم سیاسی تشریح می‌شوند.

Wahrnehmungen des Islam in Deutschland

درک اسلام در آلمان

نویسنده: ایریس کسنر Iris Kessner

ناشر: نشر گوتزلوهر Gutersloher Verlagshaus

تاریخ نشر: مارس ۲۰۰۴

صفحه ۲۲۴

شابک: ۳۵۷۹۰۳۴۹۴۴

این اثر نگاهی کلی به اسلام آلمانی در زندگی روزمره و نگاهی متفاوت به "وضع روحی" شهروندان عادی تبعه آلمان فدرال دارد که به دین اسلام اعتقاد دارند. نویسنده می‌کوشد از رویارویی واقعیات زندگی روزمره با الگویی از تسامح در میان ادیان پرده بردارد و در حیطه تقابل میان دین میزبان و دین میهمان نکاتی را برای خواننده روشن کند. این کتاب شامل ۲۵ مصاحبه است که ایریس کسنر در شهر مانهایم انجام داده است. در این کتاب مسلمانان آلمانی از تجربه ساختن مسجد خود و تحولی که در تصورات آلمانیان محیط پیرامون مسجد صورت گرفته است، گزارش می‌دهند. این اثر با تکیه بر درکی پر احساس از نگرانی‌ها و هراس‌های مسلمانان، راه‌هایی را برای درک بهتر تقابل میان فرهنگ‌ها در آلمان پیش رو قرار می‌دهد. عنوان اصلی کتاب "مسیحیان و مسلمانان - همسایگان در آلمان" و زیر عنوان آن "گامی در مسیر هرمنوتیک بین فرهنگی" است.

تئاتر و دین

نویسنده: گابریل مارسل

مترجم: جلال ستاری

ناشر: انتشارات نمایش

چاپ اول: ۱۳۸۲

خواننده این اثر شاهد روایت دیگری از گابریل مارسل (Gabriel Marcel) در مورد تئاتر و دین است. فیلسوف اگزیستانسیالیست و مسیحی در این کتاب در مقام یک منتقد هنری ظاهر می‌شود. گابریل مارسل در این کتاب کم حجم که شامل دو سخنرانی وی است به جریان‌های دینی در نمایشنامه‌نویسی اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم فرانسه اشاره می‌کند.

او در مقاله اول با عنوان دین و کفرگویی در تئاتر معاصر فرانسه، آثار نویسندگانی چون پل کلودل، هانری دو مونزلان و ژرژ برنانوس را بررسی می‌کند، هر چند که سهم کلودل در میان آنها بیش از سایرین است. در مقاله دوم با عنوان مفهوم درام مسیحی و ارتباطش با تئاتر کنونی، موضوع دراماتیک بودن دین مسیحیت را طرح می‌کند و می‌نویسد: "اگر وجود درام مسیحی، امکان پذیر است، از این روست که ذات دیانت مسیحی، درام و آن درام، شهادت خدای حلول کرده در انسان است. میان این حلول یا تجسد و درام، ارتباط نزدیک و تنگاتنگی هست که نه در دیانتی که به روحانیت محض قائل است (به فرض آنکه چنین دینی وجود داشته باشد و به فلسفه تحویل نشود)، قابل تصور است و نه در اساطیری که خدا در آن روایات ممکن است به صورت انسان درآید."

نیز مارسل بر این مسأله تأکید می‌کند که نه تنها درام در قلب دین مسیح لانه کرده، بلکه هر زندگانی انسانی در این چشم انداز بهره‌مند از درام مسیح است.

گابریل مارسل در این سخنرانی، اشاراتی هم به تئاتر مذهبی قرون وسطا دارد و آن را دنباله و ادامه نیایش و پرتوی از تشعشعات مراسم عبادی معرفی می‌کند. مارسل درباره تغییر مضامین نمایشنامه‌های مذهبی به این مطلب اشاره می‌کند که از اواخر قرن نوزدهم به ویژه در فرانسه، نمایشنامه‌هایی پدید آمد که آکنده از بحث و گفت‌وگو درباره مضامین متافیزیکی و دینی بود و غالباً یک دانشمند و یک کشیش با یکدیگر به بحث می‌پرداختند و همگان باور داشتند که تضاد علم و دین برخاستنی نیست.

به نظر مارسل این نوع بحث و مجادلات رفته رفته در اواسط قرن بیستم کهنه و منسوخ شد زیرا مسأله وجود *existentiel* در اندیشه غرب اهمیت یافت.

گفتنی است که مترجم نیز نظرات خویش درباره هنر دینی را به عنوان پیوستی در انتهای کتاب آورده است. در این یادداشت ستاری ضمن ارائه تعریفی از هنر دینی، برخی مضامین دینی، معنوی را در آثار کلاسیک سینمای جهان مرور کرده است.

جهاد در اسلام

نعمت الله صالحی نجف آبادی

جهاد در اسلام

نویسنده: نعمت الله صالحی نجف آبادی

ناشر: نشرنی

چاپ اول: ۱۳۸۲

مفهوم جهاد و به ویژه جهاد ابتدایی همواره میان فقها از مفاهیم مناقشه برانگیز بوده است و تعابیر و تفاسیر متفاوتی از آن ارائه شده است. این مفهوم به ویژه طی چند دهه گذشته و پس از رشد جریان‌های بنیادگرا در جهان اسلام بیشتر مورد توجه قرار گرفته است و برخی از آیات قرآن که در آن مؤمنان به جهاد علیه کفار تحریض شده‌اند به عنوان شواهدی علیه اسلام مبنی بر خشونت گرا بودن معرفی شده است.

مؤلف در این کتاب سعی کرده تا برخی از مطالب منسوب به پیامبر اسلام و ائمه شیعه را با دقت بیشتری بررسی و سپس تفسیر خویش از آیاتی که در آن کلمه قتال یا جهاد آمده را ارائه کند.

از جمله مواردی که وی مورد مناقشه قرار داده است عبارتند از:

۱- به رسول خدا (ص) نسبت داده‌اند که آن حضرت به طور غافلگیر کننده به بنی المصطلق حمله نظامی و آنان را ریشه کن کرد ولی این نسبت صحیح نیست و پیامبر (ص) آغازگر حمله به بنی المصطلق نبوده است.

۲- گفته‌اند هجوم ناگهانی به کفار سالی یک بار واجب است و این صحیح نیست بلکه هر وقت کفار جنگ را آغاز کنند دفاع واجب است. وی ابتدا معنی لغوی جهاد را بررسی و به این نکته اشاره کرده که معنی جهاد در لغت و در عرف قرآن گسترده‌تر از قتال است و به معنای مطلق کوشش در هر راهی و به هر

منظوری است و به قرینه معلوم می‌شود این کوشش در راه خیر است نه شر. سپس آیات مربوط به جنگ و جهاد را به دو دسته تقسیم می‌کند: دسته اول آیاتی هستند که قید و شرط جنگ در آنها ذکر شده است که شش نمونه از این آیات را ذکر می‌کند و دسته دوم آیاتی هستند که به طور مطلق آمده‌اند و قید و شرطی در آنها نیست و سپس شش مورد از آیات مطلقه را نیز بیان می‌کند و می‌گوید بنا بر قاعده حمل مطلقات بر مقیدات آیات دارای قید و شرط آیات به قید و شرط را تفسیر می‌کنند.

او در ادامه به جنگ‌های زمان پیامبر می‌پردازد و مدعی است که آن جنگ‌ها دفاعی و سیره رسول خدا حفظ صلح بوده است.

وی در این بخش آرا و نظرات امام شافعی، ابن همام حنفی، شیخ طوسی، ابن

ادریس، علامه حلی، شهید ثانی و صاحب جواهر را نقد و بررسی می‌کند.

صالحی نجف‌آبادی معتقد است از عصر امام شافعی به بعد، فقها آیات مقیده جهاد را که جنگ با کفار را مشروط به تجاوز آنان کرده نادیده گرفته‌اند و جهاد

اصلی را آغازگر جنگ بودن برای تحمیل اسلام بر جبهه کفر می‌دانند.

نویسنده در پایان این بخش با بحث‌هایی مفصل برخی از انتقاداتی که ابتدای کتاب مطرح کرده بود را با استدلال رد می‌کند.

او همچنین در بخشی از مطالب این فصل به بحث درباره جهاد در فقه شیعه می‌پردازد.

فصل دوم کتاب مسأله جهاد با نگاه را مطرح و ضمن تعریف باغی نحوه

برقرار کردن صلح میان دو گروه از مسلمانان متخاصم را بیان می‌کند.

دیگر مباحث این کتاب به موضوع اسرای جنگی و غنائم جنگ اختصاص دارد.

دین و دولت در اسرائیل

احمد زید آبادی

دین و دولت در اسرائیل

نویسنده: احمد زیدآبادی

ناشر: نشر روزنگار

چاپ اول: ۱۳۸۲

کتاب دین و دولت در اسرائیل که رساله دکترای نویسنده در رشته علوم سیاسی است، شاید تنها تحقیقی باشد که در این موضوع طی چند سال گذشته صورت گرفته است.

فرضیه اصلی محقق این بوده که دین یهود کارکردی دوگانه و متناقض در جامعه نوپدید اسرائیل پیدا کرده و سبب شکاف‌های اجتماعی عمیقی در آن جامعه شده است. از این رو هدف اصلی پژوهش این است که رابطه تناقض‌آمیز دین و دولت در اسرائیل را از راه توصیف وضع تاریخی یهودیان و عملکرد دولت و جوامع مختلف مذهبی و سکولار در اسرائیل به خواننده عرضه کند.

به همین منظور و برای توضیح فرضیه اصلی، او زندگی یهودیان را از حدود سه هزار سال پیش تاکنون به سه مرحله تقسیم می‌کند:

۱- مرحله تأسیس دولت باستانی

۲- دوران تبعید

۳- برپایی دولت جدید و مشروعیت دولت در دوره باستان

نویسنده از آنجا که معتقد است درک ارتباط متقابل دین و دولت در اسرائیل بدون شناخت میراث فکری و مذهبی کهن یهودی امکان‌پذیر نیست، در ابتدای بخش نخست کتاب که شامل مرحله تأسیس دولت تا زندگی در تبعید است به توصیف و توضیح متون مقدس یهودی می‌پردازد. وی در اواخر این بخش وضع یهودیان در قرون وسطا را نیز بررسی می‌کند.

بخش دوم کتاب با عنوان آرز بحران تا تجدید حیات وضع قوم یهود را از زمان آزار و اذیت آنها توسط اروپاییان مورد بررسی قرار می‌دهد. مؤلف در این

بخش انواع صهیونیسم (شامل صهیونیسم غیر یهودی، صهیونیسم مذهبی، صهیونیسم غیردینی، صهیونیسم رومانیک، صهیونیسم کارگری) و گرایش‌های ارتدوکس و اصلاح‌گری در میان یهودیان را دسته‌بندی می‌کند.

او که در این مرحله رفته‌رفته به اوضاع یهودیان در اوایل قرن بیستم نزدیک می‌شود، وزن و سهم هر یک از گرایش‌ها را نیز تا حدودی مشخص و بالاخره در فصل دوم همین بخش وضع آنها را از تأسیس دولت جدید تاکنون تبیین می‌کند. او در این قسمت احزاب مختلف را با انواع گرایش‌های سکولار و مذهبی نام می‌برد و در نهایت دو شکاف عمده و فعال را شکاف ملی‌گرایان و صلح‌طلبان و شکاف بین جامعه مذهبی و سکولار معرفی می‌کند که اولی شکافی فعال و بالفعل است و دومی بالقوه که در صورت وقوع صلح در خاورمیانه میان اعراب و اسرائیل فرصت برای بالفعل شدن شکاف دوم نیز فراهم خواهد شد.

نتیجه‌گیری نهایی زیدآبادی این است که: آن طور که از مضامین عهد عتیق و اعتقادات و اعمال یهودیان در طول تاریخ استنباط می‌شود، یهودیت دارای فلسفه سیاسی مدونی که نقش دولت در آن به روشنی تبیین شده باشد، نیست و یهودیت بیشتر دینی، آئینی است و رهبران آن، پیروان خود را به رعایت احکام شریعت ترغیب کرده‌اند تا وفاداری به نگرش خاصی درباره سیاست و حکومت.

به نظر وی این دین آئینی در جهان معاصر نقش بفرنجی در کشور مصنوع اسرائیل به عهده گرفته است، به گونه‌ای که از یک طرف عامل پیوند و همبستگی بخشی از اقشار مذهبی ارتدوکس یهودی است که سنتی می‌اندیشند و عمل می‌کنند و از طرف دیگر به صورت عنصر مزاحمی برای اقشار نوگرایی سکولار در آمده است که خواهان جامعه‌ای فارغ از دخالت مذهب در حوزه‌های مربوط به حیات جمعی‌اند.

خاستگاه آگاهی

در فروپاشی ذهن دو جابگاهی

مجله نشان خنجر
شماره ۷ / اردیبهشت ۱۳۸۲

هستیم آگاه و مسؤول اعمال خویش نبوده‌اند و از این رو نمی‌توان آن‌ها را نسبت به آن چه در پهنه گسترده‌ای از هزاره‌های گذشته انجام داده‌اند تأیید یا ملامت کرد. بلکه در عوض بخشی از دستگاه عصبی هر انسان، دینی بوده که از طریق آن به او فرمان داده می‌شد.

یکی از موضوعات مورد توجه نویسنده مفهوم دین و خدا در ذهن بشر است. مثلاً وی به دوران حمورابی به عنوان یکی از مقاطع تغییر ذهنیت بشر اشاره می‌کند و می‌نویسد: "در دوران حمورابی تردیدی وجود نداشت که خدایان در زندگی روزانه مردم حضوری جاودانه و بی‌پرش دارند و آنان را در موارد گوناگون راهنمایی می‌کنند، اما پس از مدتی خدایان به دلیل بی‌توجهی به آنان خشمگین می‌شدند و با رها کردن شهرها به حال خویش مردم را از هدایت الهی خود محروم می‌کنند."

وی به عبارتی از برخی لوح‌های معروف به جای مانده از همان دوران اشاره می‌کند که در آن آمده است: "خدایم مرا به حال خود رها کرده و ناپدید شده است. الهه من مرا از خود رانده و از من دوری می‌گزیند."

نویسنده پس از ذکر این عبارات نتیجه می‌گیرد که مقدمات فروپاشی ذهن دوجایگاهی فراهم شده است و درون مایه‌های توانمند مذاهب جهان پدیدار می‌شود: چرا خدایان ما را ترک کرده‌اند؟ نکنند چون دوستانی که راهشان را از ما جدا می‌کنند رنجیده باشند. شوربختی‌های ما جز پادامزه برای گناهان ما نیست. ما زانو می‌زنیم و به خاک می‌افتیم تا گناهانمان بخشوده شود.

وی در شاهی دیگر می‌نویسد: درونمایه اصلی الواح معروف به عدالت الهی بابل نیز موضوع ناپدید شدن خدایان است: "باشد که خدایانی که مرا از خود رانده‌اند مدد کنند. باشد که الهه‌ای که مرا به خود رها کرده بر من رحم کند." او سپس نتیجه می‌گیرد که از این عبارات تا مزامیر عهد عتیق راه درازی در پیش نیست و در تمامی نوشته‌های پیش از این دوره نمی‌توان حتی ردپایی از چنین دل‌نگرانی‌هایی پیدا کرد.

وی در آخرین مباحث این کتاب به سراغ عهد عتیق می‌رود و مدعی می‌شود که این مجموعه عظیم از موضوعات تاریخی و خطابه‌ها، سرودها و آیین‌ها در کل چگونگی از میان رفتن ذهن دوجایگاهی و جایگزینی آن با ذهن‌گرایی را در اولین هزاره پیش از میلاد ترسیم می‌کند.

خاستگاه آگاهی (گواهی تاریخ)

نویسنده: جولیان جینز

مترجم: خسروپارسا، اصلان ضرابی، ع. تجل رحیم، هما صادقی، احمد محیط

و رضا نیلی‌پور

ناشر: انتشارات آگاه

چاپ اول: ۱۳۸۲

هر چند کتاب "خاستگاه آگاهی" در حوزه روانشناسی طبقه بندی می‌شود و به‌طور مستقیم به ادیان ارتباطی ندارد، اما بخش عمده‌ای از مباحث آن به موضوع دین، خدا، نیایش و شکل‌گیری این مفاهیم در ذهن بشر اختصاص دارد.

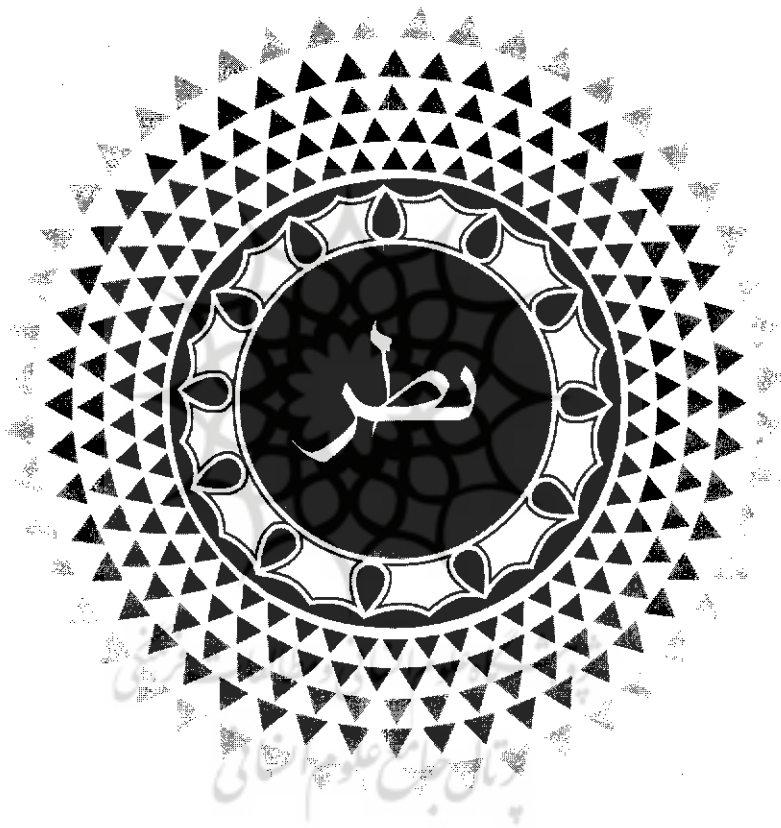
گواهی تاریخ جلد دوم از مجموعه‌ای سه جلدی است که جلد اول آن پارسا با عنوان فروپاشی ذهن دو جایگاهی منتشر شد. مترجمان این کتاب عمدتاً متخصصان زبده کشور در علم عصب پایه هستند که طی چند سال گذشته در محافل و مجامع علمی موضوع آگاهی را مورد بررسی و توجه علمی قرار داده‌اند.

پیش از آنکه به مباحث مربوط به کتاب گواهی تاریخ اشاره شود، لازم است درباره مفهوم ذهن دو جایگاهی که از مفاهیم کلیدی در این اثر است توضیحاتی داده شود.

نویسنده در جلد نخست همین کتاب می‌نویسد: "اگر شما قسمت آگاه ذهن خود را نداشته باشید، آن چیزی خواهید بود که انسان دو جایگاهی بود. انسانی که جهان بر او حادث می‌شد و عمل او جزئی جدایی ناپذیر از اتفاقاتی بود که در غیبت کامل آگاهی انجام می‌گرفت. انسان دو جایگاهی باید صبر کند تا ندایی از جایگاه دیگر که حاوی اندرزهای هشدار دهنده ذخیره در تجربیات زندگی او است به او ناآگاهانه فرمان به چاره جویی دهد."

در واقع موضوع اصلی کتاب جولیان جینز نشان دادن تغییر این وضعیت و به قول خودش فروپاشی ذهن دوجایگاهی است. وی در این کتاب شواهدی را از لایه‌لای تاریخ به خواننده عرضه می‌کند تا نشان دهد این فروپاشی چگونه صورت گرفته است.

وی در اوایل کتاب ثابت می‌کند که انسان های گذشته‌های دور ذهنیت فوق‌العاده متفاوتی با انسان امروز داشته‌اند و در حقیقت همانند آن‌چه ما امروز

پنهان بین علوم انسانی